

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در بنیاد اروپایی مدیریت کیفیت»

(اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

لایحه حاضر در تاریخ ۱۳۸۷/۸/۱۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید که با ایراد ۱۳۸۷/۸/۱۹ شورای محترم نگهبان نسبت به ماده واحده، اعاده و در ۱۳۸۷/۸/۲۷ با رفع ایراد مذکور مجدداً به شورا ارسال شد. شورا در تاریخ ۱۳۸۷/۹/۱۱ مجدداً سه ایراد بر لایحه وارد و به مجلس اعاده نمود. مجلس شورای اسلامی در ۱۳۹۰/۸/۱۱ با رفع ایرادات مذکور مجدداً لایحه مصوب را به شورا ارسال نمود که شورای نگهبان در ۱۳۹۰/۸/۱۹ مجدداً ایراداتی را بر آن مصوبه وارد نمود. گزارش حاضر به منظور برطرف نمودن ایرادات شورای محترم نگهبان تدارک دیده شده است.

ایراد شورای محترم نگهبان و طریق رفع آن

شورای محترم نگهبان بر مصوبه، دو ایراد مطرح نموده است که هر دو مورد بر محتوا ضمیمه ماده واحده می‌باشد.

۱. اولین ایراد وارده به این مصوبه ناظر بر ماده (۲) اساسنامه است که مقرر می‌دارد: «هدف بنیاد عبارت است از ایجاد نوعی کیفیت پایدار در سازمان‌های اروپایی براساس بینشی از دنیا که در آن سازمان‌های اروپایی برتر از همه باشند». شورای محترم نگهبان همان‌گونه که در گزارش اولیه مرکز پژوهش‌ها هم بدان اشاره شد این ماده را «از این حیث که موجب تقویت بعضی از کشورهای معاند می‌شود خلاف شرع و... چون به اضرار به کشور منتهی ... می‌گردد، مغایر قانون اساسی است». شورای نگهبان در بیان این ایراد به اصل سوم قانون اساسی که بیان می‌دارد: «جمهوری اسلامی ایران برپایه ... ۴. تقویت روح بررسی و تتبع و ابتکار در تمام زمینه‌های علمی، فنی، فرهنگی و اسلامی از طریق تأسیس مراکز تحقیق و تشویق محققان، ۵. طرد کامل استعمار و جلوگیری از نفوذ اجانب، ۶. محورگونه استبداد و خودکامگی و انحصارطلبی ...» نظر داشته است. بر این مبنا مندرجات ماده (۲) اساسنامه مغایر قانون اساسی شناخته شده است. این مسئله به تفصیل در گزارش مرکز پژوهش‌ها مورد اشاره قرار گرفته بود.

۲. ایراد دوم شورا به مصوبه مجلس در رابطه با محتوای اصل هفتادوهفتم قانون اساسی است. اصل هفتادوهفتم قانون اساسی مقرر می‌دارد که: «عهدنامه‌ها ... باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد». ایراد شورای نگهبان بر این اصل استوار است که اطلاق ماده (۲۲) با این مضمون که «کارگروه اجرایی در کلیه امور دیگری که در اساسنامه پیش‌بینی نشده است تصمیم‌گیری خواهد نمود» را مغایر اصل مذکور می‌داند. به منظور رفع این ایراد می‌توان ذیل ماده واحده تبصره‌ای با محتوای حق شرط بر این ماده تصویب نمود.

نتیجه‌گیری

با توضیحات بیان شده و با عنایت به ابهام منافع تصویب این توافقنامه و به‌ویژه با توجه به روح کلی حاکم بر فعالیت‌های این بنیاد که در ماده (۲) بدان اشاره شده است، نه تنها توجیهی برای تصویب این لایحه وجود ندارد بلکه تا زمانی که دلایلی قوی در توجیه عضویت در این نهاد و نیز رافع ایرادات مطرح ارائه نشود تصویب این لایحه به هیچ وجه پیشنهاد نمی‌گردد. شایان ذکر است که عضویت برخی کشورها در سازمان‌های منطقه‌ای که آن کشورها در آن منطقه قرار نمی‌گیرند غیرمتداول نیست و جمهوری اسلامی ایران نیز عضو برخی موافقتنامه‌های منطقه‌ای دارای این وصف شده است، اما آنچه درخصوص این موافقتنامه مورد بحث است همان‌گونه که گفته شد متن ماده (۲) اساسنامه آن که سخن از برتری سازمان‌های اروپایی می‌باشد، است که به حق مورد ایراد شورای نگهبان قرار گرفته است. با این وصف تنها در صورتی می‌توان به عضویت این نهاد در آمد که اساسنامه آن به نحوی که ایراد شورای نگهبان رفع شود، محقق گردد.